

บทคัดย่อ

รายงานวิจัยนี้ต้องการสำรวจสภาพชีวิต ตลอดจนวิถียังชีพ ของแรงงานต่างด้าวที่มีอาชีพเป็นผู้ช่วยแม่บ้าน และศึกษาถึงบริการทางสังคมที่คนเหล่านี้ได้รับ ทั้งที่จัดสรรโดยรัฐและไม่ใชรัฐ เพื่อแสวงหาแนวทางในการจัดระบบบริการให้ความช่วยเหลือแก่คนเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป โดยจำกัดพื้นที่ศึกษาอยู่เฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลเท่านั้น เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งมีแรงงานต่างด้าวเป็นผู้ช่วยแม่บ้านหนาแน่น

เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลในกลุ่มอาชีพนี้มีอุปสรรคพอสมควร เพราะการจ้างงานในครัวเรือนมีลักษณะปิดต่อสังคมภายนอก และผู้ให้ข้อมูล คือชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าเชื้อสายกะเหรี่ยง บางรายเป็นแรงงานลักลอบเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย อีกทั้งนายจ้างบางรายก็กลัวว่าตนเองอาจได้รับผลกระทบหากให้ผู้สัมภาษณ์เข้ามาในบ้าน ผู้วิจัยจึงเลือกสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายโดยไม่ผ่านการขออนุญาตจากนายจ้าง โดยใช้โบสถ์เป็นสถานที่ในการสัมภาษณ์ เนื่องจากคนงานเหล่านี้มีการรวมตัวกันอย่างสม่ำเสมอทุกวันอาทิตย์ ส่วนวิธีการสัมภาษณ์ก็อาศัยการสัมภาษณ์แนวลึกแบบยืดหยุ่น คือการพูดคุยตามโอกาสที่เลื้อ้อำนวย และเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปะติดปะต่อเรื่องราว ผู้วิจัยได้อาศัยการขยายจำนวนของผู้ถูกสัมภาษณ์โดยใช้การแนะนำแบบปากต่อปาก (Snow ball sampling technique) รวมทั้งอาศัยการคลุกคลีเพื่อทำความรู้จักกับผู้ให้ข้อมูลและสร้างความไว้วางใจ ใช้การสังเกตภาษากายของผู้ให้ข้อมูล และการเก็บข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องประกอบ

ผลการศึกษาพบว่า แรงงานส่วนใหญ่อพยพเข้ามาอย่างไม่ถูกต้อง โดยมีคนนำมาและแรงงานอพยพต้องจ่ายค่าพาเข้าประมาณ 6,000-8,000 บาท แต่บางกรณีที่รู้จักและสนิทเป็นการส่วนตัวกับนายหน้าอาจจ่ายเพียง 3,000-4,000 บาท และมีรายหนึ่งไม่ต้องจ่ายค่านายหน้า เพราะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับคนที่มีตำแหน่งทางสังคมของเมืองไทยช่วยเหลือในการพาเข้ามาทำงานที่ประเทศไทย ค่าพาเข้าตามที่นายหน้าแต่ละรายเรียกเก็บ ได้รวมค่าตอบแทนการผ่านเข้าแก่เจ้าหน้าที่ เมื่อส่งถึงจุดมุ่งหมายแล้วก็ถือว่าเสร็จสิ้นหน้าที่ของผู้พามา ส่วนการหางานนั้น ส่วนมากจะเป็นการช่วยเหลือติดต่อจากคนที่ทำงานอยู่ก่อนแล้ว สำหรับค่าเดินทางเข้าเมืองไทยที่จะต้องจ่าย แรงงานบางคนเลือกทำงานบริเวณชายแดนจนได้ครบจำนวนที่ต้องการ บางคนหนีบยืมจากญาติสนิทมิตรสหายแล้วใช้คืนเมื่อทำงานได้สักพัก โดยการหนีบยืมกันนั้นส่วนมากไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ย แต่ก็ยังมีหลายรายที่ต้องเก็บเงินอยู่หลายเดือนถึงจะหาเงินได้เท่ากับจำนวนที่ยืมไป

เมื่อเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ แรงงานต้องมีการปรับตัวอย่างมาก ทั้งเรื่องวัฒนธรรม อาหาร การทำอาหารให้นายจ้าง การทำความรู้จักกับเครื่องใช้ในครัวเรือน และที่สำคัญคือเรื่องภาษา ถ้าแรงงานไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้ ก็ทำให้ไม่สามารถเข้าใจคำสั่งงานว่านายจ้างต้องการอะไร การสื่อสารไม่เข้าใจทำให้นายจ้างหงุดหงิดที่จะต้องพูดหลายครั้ง ภาษาจึงเป็นส่วนสำคัญมากและเป็นอุปสรรคต่างๆของการเข้ามาทำงาน

และเนื่องจากแรงงานทั้งหมดไม่มีสัญญาว่าจ้าง ทุกรายได้รับค่าจ้างตามที่ได้ตกลงกันในอาทิติย์สุดท้ายของแต่ละเดือนเป็นเดือนๆไป สำหรับอัตราค่าจ้าง ถ้าสามารถพูดภาษาไทยได้และเป็นคนมีทักษะที่นายจ้างต้องการ เช่นสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดี จะได้รับค่าจ้างระหว่าง 5,000-10,000 บาท ส่วนคนที่เพิ่งเข้ามาใหม่ ไม่สามารถเข้าใจภาษาไทย มักได้รับผลตอบแทนระหว่าง 1,500-4,000 บาท

สวัสดิการ เป็นเรื่องที่นายจ้างแต่ละคนมีความเห็นใจลูกจ้างมากน้อยแค่ไหน แรงงาน 3 ใน 11 ราย นายจ้างเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายทางด้านสุขภาพทั้งหมด มีรายหนึ่งนายจ้างจ่ายให้เล็กน้อย แต่ถ้าเป็นเงินจำนวนมากนายจ้างจะรับผิดชอบเพียงครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เมื่อเจ็บป่วยแรงงานส่วนมากยังคงต้องทำงานตามปกติ บางคนจะได้พักผ่อนก็ต่อเมื่อทำงานในส่วนที่รับผิดชอบเสร็จ

การให้ลูกจ้างมีวันหยุดและสามารถเข้ากลุ่ม เช่น การพบปะพูดคุยกับเพื่อนฝูงที่โบสถ์ จะทำให้ลูกจ้างรู้สึกผ่อนคลาย การเข้าร่วมกิจกรรมที่โบสถ์ก็ส่งผลต่อสภาพจิตใจของลูกจ้างด้วย และโบสถ์ยังเป็นสถานที่ติดต่อเพื่อให้ทราบข่าวคราวของญาติที่อยู่พม่า มีการบริการฝากเงินส่งกลับบ้าน ความช่วยเหลือในการพาไปหาหมอในยามที่มีปัญหาด้านสุขภาพ การช่วยติดต่อหาที่ทำงานใหม่หากต้องการจะเปลี่ยนนายจ้าง การให้คำแนะนำด้านต่างๆแก่กัน นอกจากนี้ยังมีการสอนภาษาไทยให้โดยไม่คิดมูลค่าเป็นประจำทุกอาทิตย์สำหรับแรงงานต่างด้าวที่สนใจ ส่วนสวัสดิการจากภาครัฐยังไม่มีความชัดเจน นอกจากการขึ้นทะเบียน ซึ่งมีแรงงานเพียง 4 ใน 11 รายเท่านั้นที่มีบัตรอนุญาตทำงาน โดยแรงงานต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการลงทะเบียนเองทั้งหมด